

Maďarská báбка

Malá exkurzia dejinami i súčasnosťou maďarského bábkového umenia.

Štvrtá z cyklu výstav o bábkach krajín V4.

18. 1. – 14. 4. 2001

Libreto: Emöke Mézsáros

Preklad: Marika Kecskéssová

Dramaturgia: Eva Čárska

Výtvarník: Zoltán Lenkefi

Výstava v dvoch častiach.

1.) Dejiny bábkového divadla v Maďarsku.

2.) Súčasné bábkové divadlo v Maďarsku

1.)

Podobne ako na celom svete sa bábkové divadlo v Maďarsku vyvinulo z magických a kultovných obradov. Z pohanských dôb sa dodnes zachovala tradícia nosenia Moreny a bursovačka. Rovnako sa veľmi rozšírila tradícia bábkových betlehemov.

Prvé písomné doklady o bábkovom umení v Maďarsku sú z 18. storočia.

Barokové marionetové divadlo šľachtického rodu Eszterházyovcov z tej doby slúžilo ako vzor pre cisárske bábkové divadlo v Schönburne.

Jarmočné divadlo sa v Maďarsku udomácnilo koncom 18. storočia. Z obdobia po roku 1829 existujú zmienky, že popri talianskych, francúzskych, nemeckých, moravských potulných bábkároch hrávali aj o bábkari maďarskí.

Najznámejším sa stal divadelný súbor Hincz család (súbor rodiny Hinczovcov), ktorý hral až štyri pokolenia.

Známeho ľudového hrdinu s menom "Vitéz László" stvoril starý otec tradičného bábkara Henrika Keménya, ktorý hráva svoje predstavenia dodnes.

Jeho predchodcom bol na jarmočných produkciách "Paprika Jancsi".

Obidve tieto bábkky sú vlastne maďarskými podobami nášho Gašparka, komickej postavičky, ktorá (viac – menej) vtipne komentuje dej. (1829)

Bábkové umenie si získalo veľkú obľubu na začiatku 20. storočia. Prvými umelcami tohto žánru boli ochotníci: spisovatelia, pedagógovia, ktorí vytvorili bábkarske **spolky** a hrávali pri rôznych príležitostiach.

Spolok pod vedením Lóránda Orbóka fungoval od roku 1910 do roku 1914.

Géza Blattner so svojimi priateľmi hrával bábkové divadlo v rokoch 1918 až 1927 v Maďarsku a od roku 1927 vo Francúzsku. Stal sa jedným z hlavných predstaviteľov avantgardného bábkového divadla. Za svoju inscenáciu Madáchovej hry Tragédia človeka získal cenu Arc en Ciel. V roku 1937 na parížskej svetovej výstave ocenili jeho divadlo cenou Grand Prix.

Maliar Béla Szokolay bol majstrom marionetových bábok Béla Büky zase majstrovsky ovládal techniku tieňového divadla. Sándor A. Tóth zasa propagoval maňušky. V roku 1931

spoločne založili spolok pod názvom "**Bábjáték Magyar Barátai egyesület**" (Spolok maďarských priateľov hry s bábkami), ktorý existuje dodnes.

Prvé profesionálne divadlo otvorili v Budapešti v roku 1941. Jeho zakladateľ Arpád Rév István dal svojmu divadlu meno **Nemzeti Bábjátékszín (Národná bábková scéna)**. Klasický titul Toldi od Jánoša Aranya bol ich premiérovým predstavením. Táto scéna však s veľkým úspechom uvádzala často aj bábkové opery a veselohry.

Bábky v expozícii:

Zo zbierky bábok rodiny Hinczovcov (Hincz család):

Španielska žena

Čert

Malý klaun

Černoch so saxofónom

Zo zbierky bábok rodiny Keményovcov (Kemény család):

Bunkó Bandi a jeho auto

Vitéz László a čert

Dögler Gyula - jarmočná bábka: Kráľ

Blattner Géza:

Čert

Adam

Lucifer

Büky Béla - maňušky

Szokolay Béla:

Vitéz László

Kamoš Frici a smrtky

A. Tóth Sándor:

Paprika Jancsi

Biai Főglein István - bábky:

Nemzetközi Bábszínház (Národná bábková scéna): Jazdec z predstavenia Toldi

Pergolesi: Sluha pánom

2.)

Po roku 1945 pôsobilo v krajine približne 20 mestských bábkových divadiel. V období centralizácie, po roku 1956, mohlo pracovať iba Štátne bábkové divadlo v Budapešti. V týchto časoch amatérska bábková divadelná činnosť nahradzovala profesionálne divadlo. Zakladali sa skupiny ochotné v tomto žánri experimentovať, častokrát na vysokej umeleckej úrovni.

V súčasnosti je v Maďarsku jedenásť „kamenných divadiel“ s domácou scénou. Popri nich sa darí aj novovzniknutým profesionálnym skupinám, ktoré spolu vytvárajú **rozmanitú a veľmi pestrú paletu bábkového umenia. Od tradičných bábkarských foriem cez hru predmetov a rúk, bábky v nadživotnej veľkosti a masky, až k divadlu výtvarnému a alternatívne**

Najprestížnejšie bábkarské festivaly v Maďarsku:

Nemzetközi Gyermek Bábfesztivál (Medzinárodný bábkarský festival pre deti), Békéscsaba - leto 2002

Nemzetközi Felnőtt Bábfesztivál (Medzinárodný bábkarský festival pre dospelých), Pécs - leto 2003

Zsákomban a bábom fesztivál (festival Bábka vo vreci), Sárospatak - leto 2002

Szárnyas Sárkány utcaszínház Fesztivál (festival Okrídlený Drak - prehliadka pouličných divadiel), Nyírbátor - leto 2002

Na našej výstave sa prezentujú tieto divadlá:

Bábkové divadlo CSODAMALOM

CSODAMALOM Bábszínház

Kossuth u. 11

Miskolc

3525

Bábkové divadlo MESEBOLT

MESEBOLT Bábszínház

Ady Endre tér 5

Szombathely

9700

Bábkové divadlo VOJTINA

VOJTINA Bábszínház

Piac u. 26/a

Debrecen

4000

Bábkové divadlo CIRÓKA

CIRÓKA Bábszínház

Budai u. 15

Kecskemét

6000

Berze Nagy János u. 6

Eger

3300

Divadlo MÁRKUS

MÁRKUS Színház

Karvalydűlő 6

Pécs

7635

Bábkové divadlo KOLIBRI

KOLIBRI Bábszínház

Jókai tér 10

Budapest

1061

Bábkové divadlo BÓBITA

BÓBITA Bábszínház

Mária u. 18

Pécs

7621

Bábkové divadlo HARLEKIN

HARLEKIN Bábszínház

Bartók Béla tér 6

Eger

3300

Bábkové divadlo BUDAPEST

BUDAPEST BÁBSZÍNHÁZ

Záver

Touto výstavou uzatvárame v BIBIANE cyklus výstav o bábkach krajín V4, v ktorých sme chceli poukázať na spoločné korene, osudy i potrebu zachovania tohto druhu umenia v stredoeurópskom priestore.

Od júna 2000, kedy sme otvorili výstavu **BOLO, NEBOLO...**

(Rozprávka o bábkach a bábkovom divadle na Slovensku), cez **január**

2001 s výstavou **POLSKÉ DIVADELNÉ BÁBKY** a **november 2001**

s výstavou **NARODÍM SA ZNOVA?** (O znovunarodení českého

Kašpárka a jeho „bábkových“ priateľov v 21 storočí) **až do januára**

2002, kedy otvárame výstavu **MAĎARSKÁ BÁBKA** sme zažili naozaj

krásne chvíle v spoločnosti „bábkových“ priateľov

Ako milovníčke a obdivovateľke bábok a dramaturgičke spomenutých výstav je mi za nimi smutno. Ved' už len do polovice apríla roku 2002 sa budeme tešiť z ich noblesnej spoločnosti...

Niečo pekné sa končí...niečo pekné by sa malo začať!

Mohli by to byť bábkové výstavy ďalších okolitých krajín?

Pravý

Bábkové divadlo / je ako

Bábky a divadlo

Pravý pasáž → zu'alo podľa s literatúre